

De Vallei van de Oude Kale door weer en wind

(foto: Peter De Craene)

Een stevige winterwandeling door eindeloze landschappen, dat is precies wat we nodig hebben op deze korte, koude winterdagen. Op deze 'waterbestendige' wandeling kan je ook bij druilerig weer van de vallei genieten. Laarzen of ander waterdicht schoeisel zijn niettemin altijd handig in dit gebied, en in de veranderende klimaatomstandigheden met hoge waterstanden en overstromingen weet je nooit...

Start

Parkeren: parkeerstroken langs Lobrug, Vinderhoute (Lievegem)

Bewegwijzering:

- **weersbestendige route** (13 km): volg de gele bewegwijzering of download de gps-tracks
- **offroad rolstoelroute** (5 km): niet bewegwijzerd, volg het plannetje of download de gps-tracks op www.npmeetjesland.be/fietsenwandel

Kronkelend erfgoed

De Vallei van de Oude Kale bestaat uit een uniek landschap. De Oude Kale is een kronkelende waterloop die dwars door het gebied slingert. Het grootste deel van de vallei bestaat uit eeuwenoude, natte graslanden (meersen). De term 'oud' is belangrijk omdat de bodemomstandigheden van die percelen ideaal zijn voor de ontwikkeling van zeldzame plantensoorten. In de Vallei van de Oude Kale liggen ook broekbosjes, voormalige zandwinningsputten en terreinen die zijn opgespoten bij de verbreding van het Schipdonkkanaal rond 1980. Intussen nam de natuur deze gebieden weer in.

Ooit economische ader...

De Oude Kale was als waterloop ooit erg belangrijk voor het transport van allerlei goederen van en naar de omliggende steden en dorpen. Wegtransport was rond het jaar 1000 ondergeschikt aan vervoer over water. Logisch, want de wegen waren hobbelig en de weg van het water ging efficiënter en sneller. De Oude Kale vormde bovendien de bovenloop van de Durme, die zelf weer toegang gaf tot de Schelde. Nu ligt ze in een landelijke uithoek, afgesneden van de Durme door enkele kanalen, maar toen was ze economisch dus erg belangrijk. Dat kan je ook zien aan een reeks mooie, erg oude kerken langsheen deze kleine rivier. De bouwstenen hiervoor werden over de Oude Kale aangevoerd.

... nu belangrijke natuurwaarde

De Oude Kale is gelukkig nooit rechtgetrokken. Momenteel is het de ader die dit unieke landschap in stand houdt. Bovendien vormt de bijzondere waterhuishouding in het gebied een belangrijke buffer tegen overstromingen en droogte. Haaks op de Kale staan namelijk heel veel kleine, smalle, repelvormige perceeltjes, onderling gescheiden door kleine grachtjes. Het is dit zeer kleinschalig, landschappelijk kantwerkpatroon dat tot op vandaag een groot deel van de aantrekkelijkheid van het landschap uitmaakt. Dit vernuftige systeem werd eeuwen geleden bedacht en regelt grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit in de wortelzone in functie van een maximale hooiproductie. Deze graslanden zijn bijzonder rijk aan planten, van echte koekoeksbloemen tot wilde orchideeën, en hebben dan ook een hoge biodiversiteitswaarde. Natuurpunt wil het graslandtype op deze percelen, eigenlijk het erfgoed van een oud landbouwsysteem, beschermen en in ere herstellen.

1 Zandontginningsgebied met natuurwaarden

Tussen 1970 en 2000 werd op verschillende plaatsen langs het Kanaal Gent-Oostende aan zandontginning gedaan. Dat zand werd onder meer gebruikt voor de aanleg van bruggen in de buurt. Het gevolg is dat op deze plekken nu waterplassen liggen. Dat is hier het geval tot aan het Lambeekstraatje, iets verderop aan Kapel Ter Durmen en aan de Schipdonkplas, en op het einde van de wandeling aan de Molenmeers en de Zuurhoek. De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) zorgt samen met Natuurpunt, de betrokken gemeenten en andere partners voor een betere toegankelijkheid van de omgeving, met respect voor de natuurwaarden.

Een poel, de kronkelende Kale en de haakse grachten typeren dit gebied. (foto: Wout Spanhove)

Burgerbudget Mens-en-Natuur aan het Lambeekstraatje

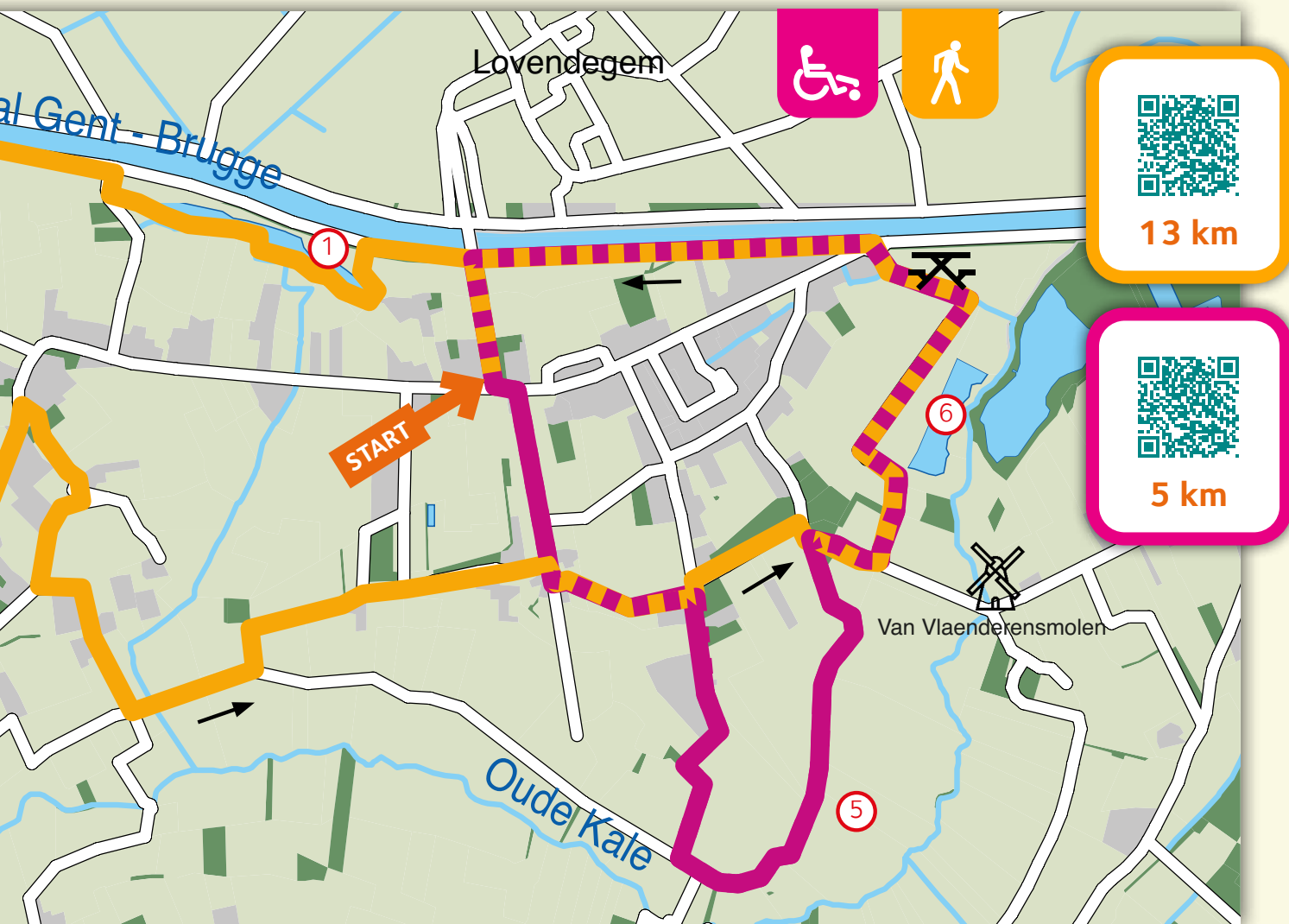
De wandeling passeert langs het gebied 'Lambeekstraatje', een voormalige zandwinningsplas langs de Brugse Vaart. De natuur heeft hier al enkele decennia vrij spel. Grote delen van het gebied zijn spontaan verbost. Enkel de paden en een open 'natuurstruinzone' worden gemaaid. De plas die tijdens de zandontginning heel open was, zit tegenwoordig wat verstopt achter de bomen.

Het gebied wordt druk gebruikt door ruiters, mountainbikers, natuurliefhebbers, lopers, hondenliefhebbers. Natuurpunt kreeg het gebied enkele jaren geleden in beheer. Het uitdenken van het toekomstige beheer voor zo'n intensief gebruikt natuurgebied is helemaal niet simpel. Om tot een gedragen inrichting te komen, leek het ons belangrijk om de diverse 'gebruikers' te betrekken.

Toen de stad Deinze twee jaren geleden de projectoproep 'Burgerbudget' lanceerde, kwam dit eigenlijk als geroepen. De voorzitter en de conservator van Natuurpunt De Ratel dienden samen een projectvoorstel in, gesteund door een tiental brieven van de verschillende gebruikers. Het doel van het project was dubbel. Enerzijds krijgt de plassen een ecologische opwaardering, waarbij een stuk steile oever plaats zal maken voor een zacht glooiende oever. Hierdoor ontstaat een geleidelijke overgang tussen het waterriet en het droge

grasland, wat ecologisch veel waardevoller is dan de huidige, steile oevers met boomopslag. Anderzijds wil het project ook de diverse gebruikersgroepen betrekken bij de toekomstige inrichting van het gebied, waardoor rekening gehouden kon worden met de noden van de verschillende gebruikers.

De stad Deinze selecteerde het projectidee en ondersteunt het project voor een mooi bedrag van 9.700 euro. De initiatiefnemers organiseerden ondertussen al de verschillende participatiemomenten, waaruit – niet onverwacht – soms tegenstrijdige wensen over de inrichting naar boven kwamen. Maar veel belangrijker: de deelnemers kwamen met heel leuke, nieuwe ideeën en gaven belangrijke verbeteringen op de eerste inrichtingsvoorstellen waarover een algemene consensus bestond. Het participatietraject is nu al geslaagd. Naast suggesties over de natuurzone, uitten de deelnemers ook wensen over de inrichting van de trage weg 'Lambeekstraat' zelf. Die suggesties voor het openbaar domein kunnen we uiteraard zelf niet uitvoeren, maar het verlangijstje werd alvast doorgestuurd naar de stadsdiensten. Op die manier kreeg de stad een gratis to-dolijstje voor deze uithoek van Deinze. Op het moment van schrijven wordt de vergunningsaanvraag afgewerkt. Eens alle papierwerk in orde is, gaat de eerste schop hier in de grond. Tegen de zomer van 2025 zou alles gerealiseerd moeten zijn.

② Kapel Ter Durmen

Ook hier werd aan zandontginning gedaan. De vogels op het water en langs de oevers kan je ongestoord bekijken vanaf de kijkwand.

's Winters zie je hier vaak krakeenden, kuifeenden en slobeenden, terwijl grote zilverreigers soms komen rusten in de overhangende wilgen. Je vindt in dit natuurgebiedje ook heel wat planten-, paddenstoelen- en diersoorten die van zandige omstandigheden houden, zoals zandloopkevers en zandbijtjes. Zelfs de bever is hier al vaak gespot.

③ Schipdonkplas

Langs het Schipdonkanaal ligt een oude zandwinningsput, die nu de meest waardevolle plas is voor watervegetatie en waterinsecten. Op zonnige zomerdagen vliegen heel wat libellensoorten boven het water en rond de oevertvegetatie, terwijl de roodachtige bloei van het aarvederkruid een groot deel van de plas bijna helemaal bedekt. Ook hier pleisteren in het winterseizoen tientallen krakeenden en wilde eenden en kan je het hele jaar rond de ijsvogel waarnemen.

Sfeerbeeld van de overstromde vallei (foto: Patrick De Stercke)

4 Ergens te velde staat een kasteel

Hier kan je een glimp opvangen van het roze Kasteel Te Velde. Wellicht gaat het ontstaan ervan terug tot de zestiende eeuw, al zou het halverwege de achttiende eeuw afgebrand en heropgebouwd zijn. Een deel van de omwalling is nog zichtbaar. De vijver en de Engelse landschapstuin liggen achter het kasteel maar zijn niet zichtbaar vanaf het pad. In het kasteeldomein, dat sinds juni 2023 vastgesteld is als bouwkundig erfgoed, staan ongetwijfeld prachtige bomen.

5 Het hart van de vallei

Links van het pad, op de hoger gelegen zandgronden (kouters), vind je vooral akkers. Rechts liggen de eeuwenoude, laaggelegen vochtige graslanden (meersen), die doorlopen tot aan de Oude Kale zelf. Op het kaartje zie je hoe de Oude Kale door het gebied kronkelt. De meersen behoren tot het deel van de Vallei van de Oude Kale dat in 2022 officieel als natuurgebied aangeduid werd op het Gewestplan. Natuurpunt beheert reeds heel wat van die graslanden en streeft ernaar om dit prachtige natuurgebied verder uit te breiden via de aankoop van percelen, met respect voor de landbouwers die hier actief zijn.

6 Molenmeers en Zuurhoek

Iets verderop van het wandelpad ligt de Molenmeers, dat behalve een diepe plas uit een vochtig weiland, een houtkant en een populierenbosje bestaat. Deze verschillende biotopen hebben elk hun eigen waarde. Het water is erg in trek bij vogels zoals de fuut en de ijsvogel. Rond de plas groeien opmerkelijke moerasplanten zoals dotterbloem en vele zeggen- en biezensoorten. De moeraszone zal trouwens binnenkort nog uitgebreid worden langs de Oude Kale in het kader van een Blue Deal project. Op zomerdagen zitten op de oeverplanten vaak tientallen libellen en waterjuffers. Omdat de Molenmeers een gebied is dat gevoelig is voor verstoring, is het pad langs de plas niet toegankelijk tussen april en oktober.

Ten oosten van de Molenmeers ligt de Zuurhoek, een andere gewezen zandwinningsput die nu een waardevol natuurgebied is. Ook hier kan je vanuit de kijkhut en vooral in de winter – tal van eendensoorten, futen en aalscholvers waarnemen. Het pad daar is het hele jaar toegankelijk.

Toon Spanhove, Dries Gryffroy en Gaea Rysselaere
Bron: 'De Vallei van de Oude Kale: erfgoed van wereldklasse' (artikel Wim Slabbaert, herfst 2021 van het tijdschrift Natuur & landschap Meetjesland)

Leen een offroad rolstoel

Dankzij een Europees Leader-project en de steun van Rotary Maldegem konden we twee offroad rolstoelen aankopen.

Wil je graag de rolstoelroute verkennen als rolstoelgebruiker? Dan is zo'n rolstoel echt een must.

De Vierklaver in Maldegem stelt de rolstoelen ter beschikking. Reserveer een offroad rolstoel via <https://de-vierklaver.be/home/meer-weten/rolstoeldelen/> of 050 72 86 53.

Geniet van de rolstoelroute met een offroad rolstoel (foto: Frederik Lapeirre)

Steun de Vallei van de Oude Kale

Natuurpunt kocht op 12 december 3,5 hectare in de kern van de vallei. Met deze belangrijke aankoop erbij beheert Natuurpunt nu 88 hectare in de Vallei van de Oude Kale, waarvan 43 hectare in eigendom. Natuurpunt slaagt erin om, samen met lokale landbouwers, het historische valleilandschap met prachtige knotwilgenrijen en bloemrijke hooilanden te behouden en te herstellen.

Heeft dit natuurgebied je hart gestolen? Doe een gift aan de Vallei van de Oude Kale. Met jouw centen kunnen we deze aankoop snel afbetalen, en kunnen we ook in de toekomst investeren in meer natuur in de vallei. Bovendien is een gift vanaf 40 euro fiscaal aftrekbaar: doneer je 100 euro, dan kan je 45 euro terugkrijgen via je belastingaangifte. Doe je gift via www.npmeetjesland.be/kalevallei of rechtstreeks via deze QR-code.

Molenmeers (foto: Patrick De Stercke)